

Posamezna števila

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izveza jugoslavije: Celo leto 120 din. Inzerati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inzeriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inzerate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta, št. 5. Z uredništvom se mora govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštnine prosta. Telefon interurban št. 113.

14. štev.**Maribor, dne 5. februarja 1923.****Letnik XV.****Protičevi radikali.**

Zadnjega januarja se je vršil v Beogradu kongres Protičeve neodvisne radikalne stranke. Izvirno poročilo o tem kongresu slovi tako-le: V hotelu «Slavija» so se zbrali mnogoštevilni delegati iz vseh pokrajin. Posebno obilno je bila zastopana južna Srbija in Vojvodina, navzoči pa so bili tudi delegati iz Hrvatske in Bosne. Dvorana je bila nabito polna. Kongres je otvoril Stojan Protič, ki je v dolgem govoru razložil svojo politiko, odkar je prekinil zvezo z Nikolo Pašičem in radikalnim klubom. Dotaknil se je znanega komunikeja radikalne stranke, ki je povzročil, da se je razcepila radikalna stranka in da je bil sklican današnji kongres. Protič je nadalje razložil svoje sedanje politično delovanje in omenil, da mu je danes glavni odbor radikalne stranke sporočil, da nima ničesar proti temu, da bi bil on (Protič) nosilec kandidatne liste v kruševačkem okrožju. Nesoglasja med Pašičem in Protičem so se pričela radi vidovdanske ustave. Vse zlo, ves nered in vsa sedanja korupcija je posledica te ustave. Ustava je tako gnala, da nas sramoti pred vsem zunanjim svetom. Protič je nato razložil, kako je bila ustava sprejeta in povdarjal, da je treba to ustavo čimprej spremeniti, ker ni dovolj liberalna in demokratična in ker popolnoma onemogoča sporazum s Hrvati in Slovenci. Ako se ustava ne spremeni, pomeni to, da hočejo iz naše države napraviti Veliko Srbijo, Hrvati in Slovence pa pustiti na strani, da pridejo pod interesno sfero naših sovražnikov. Današnji svetovni položaj popolnoma izključuje Veliko Srbijo, zato je treba za vsako ceno sporazuma s Hrvati in Slovenci. Protič je nadalje govoril o centralizmu in povdaril, da se njegove posledice maščujejo že danes in postajajo vsak dan hujše. Če se hoče čuvati centralizem, je treba, da se vsi Srbi pretvorijo v orožnike in ga čuvajo.

Če radikalna stranka zavrača revizijo ustave, potem si že danes določa v parlamentu mesto edinole poleg Svetozarja Pribičevića, ker so vse druge politične stranke za revizijo ustave. Glavni odbor radikalne stranke postavlja po vseh krajih kandidate, katerih ljudstvo noče. Končno je Protič naglasil, da tudi topot nudi pravim radikalom sporazum, ker pa je to nemogoče, bo nastopil samostojno s svojimi kandidati.

Govoru Stojana Protiča je sledilo živahno, dolgotrajno pritrjevanje. Govorilo je nato več delegatov, ki so poročali o razpoloženju v posameznih krajih. Na poldanskem zborovanju je poleg drugih delegatov govoril tudi dr. Momčilo Ivanič, ki je predlagal, naj se prične proti Pašiču borba in naj se povsodi, kjer kandidira Pašičeva radikalna stranka, postavijo protikandidati.

Soglasno je bila sprejeta sledeča resolucija: Pokrajinska skupščina neodvisne radikalne stranke dne 31. januarja je po končanih govorih Stojana Protiča in ostalih delegatov sklenila: 1. da začasni odbor s Stojanom Protičem na čelu vodi do volitev vse strankine posle; 2. da gredo neodvisni radikali pri volitvah z narodno radikalno stranko samo tam, kjer je to mogoče. Svoje liste postavijo sporazumno s Stojanom Protičem in začasnim odborom; 3. Stojan Protič in začasni odbor se pooblašata, da po potrebi izdajo volilni oklice.

V začasnem odboru so tudi delegati iz Sombora, Srema, Banata, Južne Srbije in Zagreba.

Razkol med radikali je torej gotova stvar in Protič je iznesel tudi prave parole, ki označujejo razliko med njegovimi in Pašičevimi pristaji. Pri Protiču so ljudje, ki v politiki niso trgovali, niso sleparili in goljufali, si niso nagrabili velikega premoženja in po njem in po oblasti, ki naj bi ga zagotovila, tudi ne hlepajo, na drugi strani so pa politični trgovalci, ki so »zradili« ogromno premoženje in ki hočejo še vnaprej oblast, stranko in tudi državo izrabljati v svoje sebične namene in cilje. Glavni predstavnik te skupine je Nikola Pašić in sedaj se kandidira še njegov sin Rade, prvi in najhujši verižnik ter špekulant celega Balkana.

Pašičevci se varali srbsko ljudstvo najprej s centralizmom, ki naj bi vsem srbskim potrebam zadostil, ko so pa le vse srbske sirote ostale lačne, gole in bose, so se sedaj odločili za velesrbsko geslo: Srbi skupaj, Srbi nad vsemi — Velika Srbija! Srbsko hegemonistično stremljenje, to je naravna pojava in naravno je tudi, da je Pašičeva radikalna stranka poskusila zadostiti tem težnjam, morala bi pa boljše sondirati teren ter presoditi, koliko se lahko doseže. Mogoče bi bili radikali sprevidele, da z velesrbijskim ne bo šlo, če ne bi bilo demokratov, ki so velesrbijske neprestano uverovali, da bo že šlo. Pri trdovratnem hegemonističnem stremljenju imajo policajdemokrati večji delež in tudi več krivde kot sami radikali. Brez policajdemokratov, ki so vedno trdili, da se bo s centralizmom dalo uveljaviti srbsko hegemonijo, bi bili radikali morda že davno uvideli, da je potreben sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci in da se ne da države razdeliti na zmagoviti in premagani del ter na stare in na novo osvojene ali »prisaidinene« kraje.

Protič je demagog demokratov spoznal in začel

je delati za sporazum. Dolgo se ni mogel odločiti za samostojni nastop, ker je čakal, da se v samih oficijelnih radikalnih vrstah zbudi spoznanje napak ter potreba nove taktike. Mnogo odličnih osebnosti iz radikalne stranke se mu je priključilo, Pašičeva stranka je pa le ostala cela, ker je centrum, ki se vedno oklepa »svecev, koji blago dele« — oblastnikov in korit, znal preprečiti čiščenje in razkol. Šele volilna doba je privedla do razkola in samostojnega Protičevega nastopa, ker so se Pašičevi pristaji tako kompromitirali, da že čut poštenja vsakemu poštenjaku zapoveduje, da se oddalji od take družbe.

Pašičeva vlada je postala glavni volilni in agitacijski odbor radikalne stranke, razmetavati je začela državno premoženje v svoje strankarske svrhe, ves državni aparat je vpregla v svojo agitacijo in tako je Protič moral nastopiti ter svetu pokazati, da on ni član te koruptne družbe. Najprej je sicer naročil svojim pristajem, naj iščejo sporazum in zvezo z oficijelno radikalno stranko, naj z njo vodijo pregovore ter celo vežejo kandidatne liste, Pašić je pa to pomirljivo ponudbo zavrnil in tako so se podrii vsi mostovi. Protič je šel v Vojvodino, dr. Momčilo Ivanič pa v Macedonijo, in tu je nastopil z geslom: Avtonomija!

«Kolonijalni» minister dr. Niko Zupanič pa agitira po Sloveniji: «Oklenite se velike stranke! Z avtonomijo tako ne bo nič!» — Pristašev pa s tem ne dobi, pač pa jih pridobiva dr. Ivanič, ki dela vladi že toliko skrbi, da mu grozi z — obznanom. Dr. Ivanič govori po južni Srbiji, naj bo Bolgar Bolgar, Srbin Srbin in to jemlje vlada za povod, da grozi agitatorju z zakonom o zaščiti države. Dr. Ivanič odgovarja, da to lahko storijo, da ga lahko tudi zapro, on bo pa le Bolgarom priznal, da so Bolgari in Srbom, da so Srbi in vsi skupaj v eni pokrajini naj imajo — avtonomijo, ker povzroča neznosne razmere v posameznih pokrajinah samo centralizem, ki nas tlači ter ugenablja.

Pašičeva radikalna stranka vodi svojo agitacijo na državne stroške, vse dolžnosti vlade do trpečega prebivalstva se prevračajo v agitacijo, tu imamo volilni kruh in volilno koruzo in celo v Sloveniji daje minister Zupanič — bankete na stroške naših občin. Iz Jesenic se poroča, da je dalo okrajno glavarstvo v Radovljici jeseniški občini nalog, naj financira banket, ki ga priredi g. minister v neki gostilni ter povabi nanj 30 oseb. Banket je stal nad 15.000 K. To se dogaja v času, ko občinski reveži stanujejo v hlevu. Če deli gospodin minister revežem darila po kakih 1000 K, je to skrajni cinizem in tudi ta »dobrodelnost« izhaja iz ljudskih žepov. Baja plača, ministri pa danes pirujejo, jutri pa tudi pri svoji strankarski agitaciji delijo kake darove. Občine pričakujejo, da bodo dobile nalog, naj poskrbe za vse potrebe gospodov ministrov: danes pojedino, jutri druge stroške za agitacijo in nazadnje morda še toliko in toliko žen in deklet, kakor nekdanj, ko je vsemo goči »harač« zahteval in pobiral turški paša.

Pašičevi radikali hočejo voditi volitve z žandarji. Beograjski listi poročajo, da je dobil žandarmerijski poveljnik za Macedonijo rezervatno povelje, »naj javi vsem žandarmerijskim postajam v Južni Srbiji, da morajo agitirati za radikale, češ, da je na strani radikalov tudi kralj sam.« — Kdor je proti radikalom, je tudi proti kralju! — Tudi v Vojvodini so nedavno poskusili radikali agitirati na isti način, vsled česar jih je pa Protič v »Radikalu« pošteno okreal. Ne more stati posebno trdno na nogah stranka, ki se mora posluževati že takih sredstev in lahko že sedaj sklepamo, da bo Protičeva akcija imela precej uspeha in da ima mnogo pomena.

Dr. Ivanič je dejal, naj le začnejo z izjemnimi zakoni proti vsem protivnikom režima in tudi proti njemu, da bodo tako najširši krogi vedeli in videli, kaj je današnja reakcija. To je potrebno, ker dokler se tudi srbska masa ne otrese demagogov, ki jo varajo s centralizmom in velesrbsko gesto, tako dolgo ne bo vzajemnega dela in pravega sporazuma v tej državi. Boj okcidenta proti orijentu je otvoril Stojan Protič sedaj tudi na srbskih tleh in ko se bodo tudi v Srbiji obsodile bizantinske ter zavratne nakane in manire vladajoče družbe, bo sporazum gotova stvar.

Politični položaj.

O zepetni zvezi Pašičevcev in Pribičevcev piše Protičev »Radikal«. Lahko se trdi, da so nove volitve prava za novo koalicijo med radikali in Svetozarjem Pribičevićem. To se vidi iz tega, ker radikali niso iskali zvez s Stojanom Protičem. Radikalno-demokratska koalicija je bila samo previdno prekinjena. To potrjuje tudi točka o obrambi vidovdanske ustave v izjavi glavnega odbora radikalne stranke. Čisto gotovo je, da radikali sami za se ne bodo imeli absolutne večine, zato bodo iskali zvez s skupinami, ki so proti reviziji vidovdanske ustave. Protič je že na kongresu svoje skupine povdarjal, da je vidovdanska ustava glavno zlo te države in da je Pašić notranjo politiko poveril Pribičeviću najprej prisiljen vsled razmer, potem pa, da se je Pri-

bičevićev duh tako vrnil, da se sploh ne da izločiti iz Pašičeve politike.

O vladni trgovini se je tudi dosti govorilo na kongresu Protičeve skupine. Dr. Ivanič je obširno in značilno govoril o podkupovanju pri sprejetju ustave. Za njo je glasovalo 24 bosanskih muslimanov pa ne iz soglasja, temveč samo z ozirom na bedo muslimanskega elementa. Vlada je kupovala muslimanske duše ter jim tudi grozila, kaj vse bo, če je ne bi hoteli podpirati. — Druga vrsta trgovine se je napravila s slovenskimi kmetijci. Dr. Vošnjak je poprej brezuspešno prosil Pašiča, naj ga prideli kakemu konzulatu, Pašić pa ni hotel, češ, da je dr. Vošnjak nesposoben. Ko pa je dr. Vošnjak prišel kot poslanec samostojnežev in ko so samostojni glasovali za ustavo, je Vošnjak takoj dobil poslaniško mesto. Prej nesposoben, sedaj pa naenkrat sposoben. Tudi drugi kmetijci so dobili svoje nagrade. Navedel je tudi slučaj Diše Popadiča in Benina ter končno južno srbske Turke, ki so ustavi dali 14 glasov vsled podkupa in grožnje. Dr. Ivanič je rekel in tudi obstoja na tem, da se je ustava sprejela samo s podkupovanjem in pa z najhujšimi grožnjami. Zavedati se bi morali, da nismo mi izumili parlamentarizma, kakor tudi nismo izumili telefona in brzojava. — Samo Pašić še lahko misli, da je naš parlamentarizem najboljši od vseh drugih.

Pašić na agitaciji. Pašić se je vozil na agitacijo v južno Srbijo s posebnim vlakom in naprej je poslal še posebej eno lokomotivo kot patroljo ali izvidnico. Vsled tega manevra so imeli drugi vlaki na progi Beograd—Skoplje po poldrugo uro zamude. Ko so povpraševali železniško osebje, zakaj to in katera dvorska osebnost se tako prevaža, so končno le zvedeli, da je to gospod Pašić na agitaciji in nastalo je veliko, a razumljivo ogorčenje. Pašičevo nastopanje je vredno vzgledov turških velikih vezirjev iz preteklega dobe ter vse obsodbe med kulturnim svetom. Ni dovolj, da jemlje denar za agitacijo svoje stranke iz državne blagajne, mora sedaj še promet zaustavljati.

Volilna svoboda. V Bitolju je policija razgnala shod srbskih republikancev, v Bosanski Krupi so žandarji razgnali zemljoradnike, poslance radičevcev policija preganja ter jim ne pusti govoriti, urednika »Hrvatskega borca«, glasila hrvatske omladine g. Ivo Matošića so najprej zaprli, potem pa izgnali iz Zagreba, nasilja je že nepregledna vrsta. Na Gorenjskem je pa vlada ukazala neki občini, naj priredi banket ministru dr. Zupaniču.

Po svetu.

Atentat na Stambolijskega. Dne 1. t. m. se je vračal iz parlamenta bolgarski ministrski predsednik Stambolijski. Pri tej priliki so ga napadli štirje, ki so vrgli proti njemu bombe in izstrelili štiri strele. Atentatorji so težko ranili predsednikovega tajnika in enega redarja, šofer Stambolijskega je bil ubit. Dva atentatorja so prišli in dognali, da pripadajo organizaciji makedonstvujuščih. Vzrok atentata je zadnja izjava Stambolijskega, katero je podal v zbornici glede komitskih band.

Avstrija dobila kredit. Zvezni ministrski predsednik dr. Seipel se je pogajal v Parizu z londonskimi bankami in svrhu dobave kredita v Avstriji. Londonske banke so dovolile Avstriji začasen kredit, ki bi zadostil za njene potrebe do maja t. l. Kredit londonskega bančnega konzorcija Avstriji bo znašal okroglih 45 milijonov funtov šterlingov.

Ubijalec predsednika poljske republike slikar Nie-wiadomski je bil ustreljen v sredo zjutraj na dvorišču varšavske jetnišnice, ko je predsednik poljske republike potrdil njegovo smrtno obsodbo. Vojni minister se je najprej branil dati vojake za justifikacijo na razpogo, češ, da je atentator obsojen od porotnega in ne od vojaškega sodišča. Končno je pa vojaštvo le dal in justifikacija se je izvršila. Obsojenec je vojaško četo prosil, naj merijo v glavo, mirno se je postavil k stebri — in padel je od več strelav zadel v glavo. Njegovo truplo so pokopali na pokopališču jetnišnice.

Ukrajinski rekruti so se uprli v okraju Tarnopol pozivu poljske vojaške oblasti. Nad buntovnike so poslali Poljaki konjenike, a so uporniki konjenike razgnali in ubili komandantap konjenikov. Šele državni policiji iz Tarnopola je uspelo, da je s pomočjo močnih odredov in strojnih pušk ukrotila ter ugnala uporne rekrute. Poljska vlada je storila vse mogoče korake, da lokalizira rekrutsko pobuno.

Beleške.

Čur-Muri.

KONCENTRACIJA . . . !**«Jutro.»**

Kakor smo izvedeli iz popolnoma zanesljivega vira, se ustvarja na našem političnem polju nova orientacija. Novi možje vseh stanov in strank bodo stopili na plan pod vodstvom izredno nadarjenega in od vseh

slojev priznano delavnega moža, kojega ime bo za večne čase zapisano v analih slovenske zgodovine. S pomočjo uglednih sodrnikov se že izdeluje natančen program. V vseh krogih vlada vseobča napetost!

«Tabor.»

Z ozirom na večrajšjo (petkovo) notico «Jutra» smo se informirali pri g. ministru na razpoloženju dr. Vekoslavu Kukovcu, ki nam je blagohotno in z veliko prijaznostjo blagovolil dati sledeča pojasnila: «Res je, da se pripravljajo nekaj novega, izrednega. Še nikdar nisem s takim razpoloženjem delal za koncentracijo naprednih sil. Upam, da bo velika ideja, na kateri so sodelovali odlični možje v blagor domovine.» Iz skrivnostnega nasmeška g. ministra smo spoznali, da je siguren zmage. Naprej za veliko idejo dr. Kukovca!

«Nova doba.»

Po dolgem trudu se nam je vendar posrečilo ujeti brezprimerno delavnega, za obrtniške in trgoveške sloje tako požrtvovalnega g. Rebeka, ki ima tudi velike zasluge za dr. Kukovčovo veliko idejo o koncentraciji naprednih sil. Našli smo ga pri manikuri. Ker je ravno imel za hipce časa, smo ga prosili, da nas informira o svojih načrtih. Rekel je: «Akoravno bom o svoji nalogi govoril podrobneje na prvem javnem sestanku prihodnji teden, hočem Vam vendar že sedaj izdati, da so za mano vsi obrtniški in delavski sloji Slovenije. Celo fabrikanti so za to idejo. Uničili bomo socijalne demokrate in njim sorodne frakcije in kakor en mož bomo stali vsi na naprednem programu. Živijo nove volitve!» Z ginjenim srcem smo občudovali mladeniško navdušenost tega za napredne ideje osivelega moža, ki nam je porok, da boše sijajna ideja dr. Kukovca zmagovito prodrla nazadnjaško temo. Oklenimo se te zmagovite ideje in delajmo z vsemi silami za koncentracijo naprednih sil. Živijo dr. Kukovec, živijo naš obrtnik Rebek!

«Domovina.»

Ker je velika dr. Kukovčeva ideja že pronikla v zadnjo gorsko kočo in se opaža izredno zanimanje tudi med kmeti in delavci, smo poslali našega posebnega poročevalca do kmeta Petovarja na štajersko, ki je znan sotrduin in kmetški zastopnik pri koncentraciji naprednih sil. Brzjavno smo dobili sledeče obvestilo: «Našel sem kmeta Petovarja, ko je ravno nakladal gnoj. Mož je srednjih let, čokate postave in izredno nadarjen. Vreden sodelovalec dr. Kukovca. S priznano štajersko prijaznostjo me je povabil na čašo jeruzaleščana in ob tej priliki mi je obširno razložil svoj program, ki res vsebuje bisere kmetškega programa sploh. Na tem programu moramo zmagati! Skromno je pripomnil, da je oče ideje sicer dr. Kukovec, a on pa je dal ideji samo praktično kmetško pest. Samostojni kmetje so z njim ene misli in krvi in čakajo samo velikega dne, ko se združijo vsi v bratskem objemu. In ta dan ni več daleč. Nazposlana so že vsa vabila in «pozivljam naše kmete, da se v obilnem številu udeležijo prvega sestanka koncentriranih naprednih sil, ki se vrši prihodnjo nedejo v Mariboru. Pozdravite mi Krajnca.» (Petovarjeve besede.) In šel je zopet na delo. Dobil sem utis, da so taki možje bodočnost naroda. On ima za plugom več kmetških misli, kakor profesor univerze pri svoji knjigi. Živijo dr. Kukovec, živijo Rebek, živijo naš kmet Petovar!

To telegrafično poročilo našega posebnega poročevalca prinašamo dobesedno s pripombo, da bo prvi sestanek koncentriranih naprednih sil, ki se vrši prihodnjo nedejo v Mariboru, brezdvomno nov mejnik v narodnem in gospodarskem razvoju slovenskega kmeta, ki je steber države.

Kritika listov po sestanku.

Ze dolgo napovedani sestanek koncentriranih naprednih sil se je vršil preteklo nedejo v Mariboru. Govorili so vsi v «Jutru», «Taboru», «Novi dobi» in «Domovini» napovedani referenti od Kukovca do Petovarja. Taki «šmarni» je usupnil celo — učiteljstvo.

Izjava.

Podpisni izjavljam, da me na neuspehu nedeljskega sestanka ob priliki koncentracije naprednih sil v Mariboru ne zadene nobena krivda. Manuskrript, katerega sem vposlal referentom, je bil poln sijajnih idej. Dr. Vekoslav Kukovec, minister na razpoloženju.

Izjava.

Da se je ponesrečila nedeljska koncentracija naprednih sil v Mariboru je krivda kmetških zastopnikov, ki niso pojмили teženj in stremljenj obrtniškega stanu. Podpisanega ne zadene pri tem nobena krivda.

Rebek.

Izjava.

Pravijo, da sem jaz kriv, da se je ponesrečila koncentracija naprednih sil v Mariboru. Primojduš, da to ni res! Jaz sem bil vedno za kmeta!

Kmet Lovro Petovar.

«Jutro.»

Afera glede koncentracije naprednih sil v Mariboru pred tremi tedni, ki je izzval pri publiku precej kritike vkljub velikanskemu uspehu, se je sedaj povoljno raztolčala. Dogotovilo se je, da so imenovani gospodje pomotoma vposlali svoje «Izjave». O resničnosti tega dejstva ni dvoma, ker se je imenovanim, izvrstnim možem posrečilo najti novo bazo za drugi koncentracijski sestanek naprednih sil. Morda bo pri tem sestanku sodelovala celo že Orjuna. Bodočnost je naša!

Dvojno lice radikalov. Pašičevo glasilo «Balkan» se ogreva za londonski pakt ter piše: «Napravili smo leta 1918 veliko pogreško, ki se danes nad nami kruto

maščuje. Od leta 1914 do leta 1918 smo se vojskovali skupno z našimi zavezniki, kar nam je prineslo neverjetno zmago. Mi pa te zmage nismo izkoristili, ampak smo prišli med «Jugoslovane» kot «osvoboditelji». Ta parada nas je mnogo veljala. Zato tudi ne moremo pozabiti besed, ki jih je govoril Clemenceau, «da so se tudi Hrvati vojskovali proti nam». Ampak kar je bilo, to je bilo. Mi še kljub temu nismo vsega izgubili. Še imamo časa, da rešimo, kar je našega, to pa je potrjeno v londonskem paktu. Ta pakt nam daje močno državo in kar je najvažnejše: nam zagotavlja trajno prijateljstvo z Italijo. Mi cenimo prijateljstvo z Italijo in tega prijateljstva nam se ni treba odrekat, na korist Zagrebu. Zakaj bi se mi Srbi tolkli z Italijo, s katero nimamo nobenih nasprotnih interesov?» — Tako govorijo radikalci doma v opojnosti velesrbskega šovinizma, nam se pa hočejo predstavljati pod imenom «narodne radikalne stranke» ter govoriti celo o — enakopravnosti.

Nekaj o kraljevih ordenih v naši državi. «Jutarnji list» poroča, da je bilo v naši državi odlikovanih od zloma do danes okoli 1 milijon oseb, ako pa računamo še medvojna odlikovanja, vstevši tudi Francoze, Angleže, Amerikance, Čeha, Italijane, Rumune, Grke itd., imamo pri nas odlikovanih 4 milijone oseb. Danes se pri nas delijo odlikovanja v tolikem številu, da nima kraljeva pisarna ordenov vedno dovolj na razpolago. Vsa naša odlikovanja se izgotavljajo v Švici in se plačujejo v francoskih frankih. V predvojni Srbiji je bilo navadno na leto odlikovanih krog 1000 oseb. Pisarna kraljevih ordenov je imela tedaj samo enega žandarja, ki je hodil ob času odlikovanj od ene do druge odlikovane osebe in mu izročal ordene. Po vojni je bila nekaj časa navada, da so hodili odlikovanci sami po ordene v pisarno; a danes pošilja kraljeva pisarna ordene vsa odlikovanja po ukazu onemu ministrstvu, ki je ukaz za odlikovanje predložilo. Ministrstvo pa potem dostavlja ordene posameznim odlikovanim osebam. — Ravno zadnje dni je podpisal kralj nekaj stotin ukazov za razna odlikovanja.

Onevne novice.

«Sodrug» Etbin Kristan. «Organizovani Radnik» piše: Tiralica je izdana za nar. poslancem Etbin Kristanom, ki je prejel od beogradske vlade 5 milijonov dinarjev, da organizira izseljeniški biro v Ameriki in podpira propagando za ameriško posojilo Jugoslaviji. Ker se Etbin Kristan ni cele mesece javil vladi, je ista izdala za njim tiralico in poslala tudi svojega agenta v Ameriko, da ga poišče. — Najprej je varal proletarijat, potem pa tudi vladu, ki ga je s podkupom pridobila na svojo stran.

Sijajno zborovanje g. Lovreta Petovarja v Lahoncih pri Sv. Tomažu. Pri Anoškcu v Lahoncih je imel demokratski kandidat Lovro Petovar dne 31. m. m. volilni shod. Udeležba velikanska: 8 mož, med temi trije učitelji. G. Lovro, mi vam čestitamo k sijajnemu uspehu. Težko gre, pa dne 18. marca t. l. se boste že oddahnili kot prepadi kandidat.

Zopet eden dr. Kukovčev kandidat. Kot srezki kandidat za okraj Ljutomer je introniziran g. Franjo Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi. O Cvetkovi kandidaturi piše «Tabor», da je g. Cvetko mož, ki ima za napredek kmetijstva v okrajih po Murskem polju neprecenljive zasluge in ga kmetje, pa tudi drugi sloji, visoko cenijo. Tako «Tabor» o šolniku Cvetku, o katerem ve Ljutomerski okraj samo toliko, da se je vrnil lansko leto med samostojne kmete kot nadučitelj, potoval, dobro jedel in pil na državne stroške. Potovanje g. Cvetka na državne stroške po Srbiji, to je edina bela plat g. Cvetka, vse druge pa so javno črnosajaste in o njih rajše molčimo. Da je g. Cvetko mož in ne ženska, to je edino resnično, kar je napisal «Tabor» o Cvetku, njegove zasluge in priljubljenost pa so navadna policajdemokratska izmišljotina, da ne rečemo — laž!

Gospodom radikalom. Blagovolili ste mi poslati ginljivo povabilo k pristopu v «narodno radikalno stranko» s pestro demagogijo pod naslovom «Bratje Slovenci» «Velecenjeni volilci!» itd. ter s formularjem sledeče izjave: «Pristopim kot član k narodni radikalni stranki, prevzemajoč vse pravice in dolžnosti nje programa in statuta. Datum . . . Kraj, naslov . . . Lastno-ročni podpis . . . Vse to ste mi poslali na naslov učitelja na Pilštanju, kar sem bil pred dobrih desetimi leti. Vidim, da se na stare sezname dobro razumete, novih pa menda ne znate napraviti ali se pa v njih ne spoznate, ker ste prezrli, da me je vaša in policajdemokratska reakcija že davno vrgla iz učiteljske službe in me vpisala in bogzna kolikokrat podčrtala med «proti-državnimi elementi.» — Bili zdravi, uspehov pa ne boste imeli, ker ste pri svoji volilni agitaciji tako silno nerodni. — Tone Gmajner, novinar.

Jugoslovanski laži-doktorji. «Obzor» je prinesel ogledalo naših dosedaj v Jugoslaviji odkritih laži-doktorjev, ki so varali javnost in oblasti precej časa, dokler ni razkrinkal kak slučaj. Danes hočemo javnosti ponuditi nekaj doktorskih goljufov: sokolanski lažizdravnik Milutinović, lažizodnik v Pirotu Ilić, sarajevski lažizdravnik Fromović itd. Te dni so razkrinkali zopet enega novega varalico, ki se je izdajal za inženerskega doktorja, g. Milorad Gjorgjević, ki je bil nameščen skozi dobo celih dveh let v direkciji za zgradbo železnice. Ta goljuf je užival v direkciji kot inženier-strokovnjak popolno zaupanje in je dajal vsemogoče strokovnjaške nasvete za zgradbo jadranske železnice.

Amnestija. Poleg vojaške, o kateri smo že zadnjič poročali, se pripravljajo tudi amnestija za krivce iz civilnega staleža. Ta amnestija bo pa popolnoma enaka vsem drugim, ki smo jih že imeli. Naklonjena bo navadnim zločincem, politični kaznjenci bodo pa ostali v

zaporih in kakor je soditi po postopanju proti zaprtim komunistom, se jim niti ne bo dalo, kar zakon zahteva: obzirnije postopanje, ki je do malega po celem svetu obvezno, in pa izpust, ko prestanejo polovico odmerjene kazni.

Barbarstvo orjuncev. Danes teden ponoči so vdrle osebe v tiskarno Fischer & Kraus v Subotici, kjer se tiska madžarski list «Hirap». Porušili so celo tiskarno do tal. Sodijo, da so to storili nacionalisti okoli «Principa», s sodelovanjem svojih tovarišev okoli «Vidovdana» v Novem Sadu. Škoda je ogromna in znaša okoli 6 milijonov kron. Del oprave je popolnoma razbit, nekaj pa je rešene. Uredništvo «Hirapa» je prejelo že pred nekoliko dnevi obvestilo od nacionalističnega združenja «Princip», da se mu bo zgodilo isto kot listu «Del Bacska». Uredništvo je zahtevalo varstvo policije, ki ga je pa odklonila z izjavo, da bo uvedlo proti uredništvu postopanje radi žaljenja poštenja. Ker ni policija podvzela tudi po navedenih dogodkih nobenih korakov, je uredništvo samo izvedlo poizvedbe ter ugotovilo, da je v nedejo ob 8. uri zvečer v Subotico došla iz Novega Sada skupina orjuncev, ki so se sestali z nacionalisti okoli «Principa» k posvetovanju. Končno je ugotovljeno, da so osebe iz Novega Sada imele stalne železniške novinarske karte. Novinarji pa železniških kart še do danes nimamo. Vedno bolj postaja očitno, da vlada favorizira bandite ter da hoče z njimi zaščititi svoj gnili režim.

Napad na nemško prireditel v Vršču. «Obzor» poroča, da so priredili Nemci svojo zabavo v Vršču dne 21. m. m. Na prireditel je udrli tudi petorica jugoslovanskih nacionalistov in zahtevala, da se igra kočo. Po tem incidentu so Nemci prekinili zabavo ter krenili proti domu. Kljub temu, da je bilo na zabavi zelo veliko žensk, so vendar nacionalisti psovali vse povprek gospode in dame. Taki nasilni in prostaški nastopi napram Nemcem so velika zapreka za konsolidacijo med Nemci in Srbi v Vojvodini.

Dalmacija umira od gladi. «Hrvat» piše: Vsako leto od ujedinjenja sem se ponavlja ona stara in žalostna pesem: Dalmacija strada in umira od gladi. Vsako leto se vlade opozarjajo, prosijo ter zaklinjajo, da naj priskočijo na pomoč gladnemu narodu, a svojo tozadevno dolžnost ter odpomoč izvršijo vlade le v toliko, da vse obljubijo, a prav nič ne storijo. Letošnje gladno zlo pa bo, ako ne bodo poslale pomoči privatne osebe, hujše kot vsa dosedanja. Iz dalmatinske Zagore prihajajo naravnost strašna poročila o gladovanju. Vsi izvirji za nabavo prehrane so izpraznjeni. Narod si je doslej pomagal s tem, da je prodajal iz hiš ter koč, kar je le mogel in si kupoval kruh. Dalmatinci-Amerikanci so prodajali celo svoj zadnji spomin na Ameriko — svoje zlate zobe. V dalmatinski Zagori je ugotovljeno, da 20.000 prebivalcev nima v svojih kočurah toliko žita in prehrane, da bi se z njo lahko nasitila miš, kaj še le človek. Je razsajala druga leta po zagorski Dalmaciji tudi lakota, a tako ne kot letos, ker narod nima samo prehrane, ampak pošel mu je tudi ves denar. Narod sploh ne ve več, kako bi si odpomogel, ampak gladije in umira. Splitski «Jadran» je prinesel statistiko iz nekega sela iz miotskega okrožja, v katerem so normalno umrle na leto po 2 do 3 osebe. Predlanskim ni umrl nikdo, lani 8, a do 27. januarja t. l. 17 oseb. Od devet otrok, ki so se rodili v zgoraj omenjenem mesecu v tej vasi, je že umrlo 5. In ravno imotski okraj je oni, ki je izkazoval v mirnih časih največji porast glede rojstev. Edina pomoč, katero dobivajo gladni Dalmatinci, prihaja od bratov Hrvatov. Po hrvatskih vaseh se nakupujejo razne življenske potrebščine za izstradane dalmatinske kraje. Hrvati so že nabrali cele vagone raznih živil, ki bodo odpremljeni za Dalmacijo. Velesrbijanska beogradska vlada pa nič kaj prijazno ne gleda hrvatske prehranjevalne akcije za Dalmacijo, ker je pač samo — hrvatska!

Prometne neprilike radi snega. Iz Vršca prihajajo poročila, da je bil železniški promet zadnje dni po Vojvodini radi sneženih metežev v velikih neprilikah. — Vlaki so obtičali v snegu na odprti progi po cele ure. Snežni meteži so sedaj že sicer prestali, a nastopile so neprodno goste megle. Železniški promet po Vojvodini še sedaj ni v normalnem rednem stanju.

Premalo so mu prisodili. V Osijeku se je zagovarjal pred sodiščem neki Peter Bošnjak, ki je živel že dalje časa v prepiru s svojim očetom. Nekega večera se je vrnil na očetov dom, pobral na dvorišču kolec in z njim ubil očeta v spanju. Po uboju se je napil kuhane vina in močno spal poleg ubitega očeta. Tega divjaka so obsodili samo na 18 let ječe.

Preveč so mu šle na limanice. Policijska oblast v Novem Sadu je spravila pod ključ patentiranega varalico Grozdna Svetenović. Goljuf je že bil obsojen na tri leta, je tudi že sedel nekaj časa, a se mu je posrečil pobeg iz zapora in na to se je lotil varanja žen. Lahko vernemu ženskemu spolu je obljubljal zakon in na ta način prevaril osem žen, ki so pred poroko prepisale nanj svoje premoženje, katerega je na hitro roko zapravil in na to pa izginil od ljubice. Torišče Svetenovičeve goljufije je bila Vojvodina.

Brez kazni jih je potegnil. Med drugimi ruskimi begunci je prišel iz Zeneve v Jugoslavijo tudi neki Mihael Fromović, ki se je izdal za doktorja medicine. — Svoje predstojnike je spočetka varal tako spretno, da so ga nastavili na državni bolnici v Sarajevu, pozneje je avanziral celo do asistenta v umobolnici. Bosanska pokrajinska uprava ga je imenovala celo kot okrožnega zdravnika v Bos. Krupi, kjer so ga razkrinkali in dognali, da sploh ni zdravnik in da se sploh ni bavil z medicino, dokler ga niso naše brihtne oblasti nastavile kot zdravnika. Goljufa Fromoviča radi prevare niso za-

prli, ampak mu dali samo nalog, da mora tekom enega meseca izginiti iz Jugoslavije.

Novice iz južnih krajev. Iz Topole v Vojvodini javljajo, da je tamkaj v vasi Pačira porodilo dekle, ki je staro komaj 13 let, te dni čisto zdravega sinčka. Njen ljubček pa je pobegnil na Madžarsko. Iz puste Ludaš pri Subotici poročajo o sledeči smrtni ljubavni zaloigri: Gliša Seatović je dalje časa dvorjanil in ljubimkal z ženo svojega tovariša dobrovoljca Save Raliča. Drugi so opozorili Raliča na to ljubavno razmerje, nakar je začel on iz ljubosumnosti kovati maščevalne načrte. Ko je ljubimec Gliša posetil zopet Raličev dom in prijazno pozdravil Savo, je v Savi vzkripela maščevalnost, zagrabil je takoj sekiro in na mestu ubil svojega tekmeča. Hotel se je na to še osvetiti nad ženo, a ga je ta preprosila, da jej je prizanesel. Ralič se je po uboju javil sam oblasti.

Pastirji in ovce v sneženem metežu. Iz Zenice v Bosni javljajo: Iz kmetske občine zenškega okraja se je napolnilo v četrtek, dne 18. januarja pet pastirjev iz sela Šarič, da ženejo črede ovac preko planin v Skomlje. Ravno te dni so razsajali silni sneženi meteži po Bosni in vsako potovanje je bilo izključeno. Pastirji pa so vkljub snegu potovali celi dan in noči jih je zajela na sredi pota. Bili so prisiljeni, prenočiti na prostem, stisnili so se skupaj in nočili. V petek zjutraj so nadaljevali pot z ovčami vred, a sneg je naletaval tako močno in burja je tulila s tako silo, da je bilj vsak nadaljnji korak nemogoč. Vsled prehudega snežnega meteža in radi zime so izginili v noči od petka na soboto štirje pastirji in ovčja čreda. Pri življenju je ostal samo en pastir, ki se je v soboto zjutraj z zadnjimi silami preplazil do sela in zaprosil pomoč. Seljaki so se odpravili takoj na pomaganje, prispeli na lice mesta in izkopali izpod snega štiri mrtve pastirje in 60 ovac, od katerih je bilo nekaj mrtvih, a nekaj še živih.

Lansko letino v Jugoslaviji opisuje ameriški konzul za Jugoslavijo tako-le: Žito je lani v Jugoslaviji obrodilo slabo in to osobito po južni Srbiji in po Črni gori. Od nekaterih žitnih vrst se je vendar le našlo toliko, da je celo za izvoz. Po nekaterih pokrajinah so napravile poplave veliko škode, po drugih pa zopet suša. Jesenski dež je popravil koruzo v toliko, da je izpadla žetev proti prvotnemu pričakovanju dobro. Dahan je uspel zelo dobro, konoplja ter lan pa zelo slabo. Kromirja je bilo 30% manj nego lansko leto. Trta je obrodila veliko, a kvaliteta je slaba. Slive so dale 300 tisoč ton, 100 tisoč ton več nego prejšnja leta. Koruza in slive to sta dva glavna proizvoda v Jugoslaviji. Jugoslavija je edina država v celi Evropi, kjer je koruza glavni žitni produkt. Slaba letina je zelo občutno kvarljivo vplivala na živinorejo. Seljaki koljejo živino ter prodajajo meso. Cena moki vedno bolj raste. Uvoženo žito in moka lahko konkurirata z domačimi žitnimi proizvodi. Radi pomanjkanja koruze se zakolje preveč suhih svinj in baš radi tega raste tudi cena masti. Visoka cena masti v Jugoslaviji vabi v deželo inostranske konkurente iz Amerike in Čehoslovakijske, ki ponujajo in prodajajo ameriško in češko mast znatno cenejšo kot pa je domača. Mislimo, da je ameriški konzul precej pogodil naše gospodarske razmere v prošlem letu.

Iz Celja.

Orjunaški izgredi v Celju. Na prvega zvečer so priredili celjski Nemci svoj običajni lovski ples v hotelu «Union» in orjunci so označili to zabavo za protidržavno demonstracijo ter napravili pravo mobilizacijo ter pohod proti njej. Iz raznih krajev so prihajali, bili so oboroženi in Celje bi doživelo lep pretep in škandal, če ne bi bila uprava toliko pametna ter s policijo nastopila proti orjuncem. Ko so izstopili na kolodvoru, so jih policaji že začeli dirigirati v stranske ulice, daleč od hotela, kjer je bila veselica. Nekaj orjuncem se je pozneje le privleklo v kavarno, kjer so streljali in je eden tudi smrtdljivo bombo vrgel. S streljanjem in razbijanjem v kavarni ter stanovanju g. Kosa so napravili krog 200.000 K škode. V hotelu «Union» niso mogli. Bili so celo tako predrzni, da so šli radi policijskega nastopa protestirati k šefu policije dr. Senekoviču. Ta bi dobro storil, če bi bil celo deputacijo zaprl. Pokrajinska uprava je izdala ta-le proglas: «Rojaki! Slovenci! Sinoči je bilo Celje prizorišče obžalovanja vrednih dogodkov. Nekaj domačih, nekaj pa od drugod prispelih mladih ljudi, katerih idealizem zlorablja gotovi brezvestneži v samopašne svoje namene, vzelo je brezpomembno nemško veselico, ki se je prav pod tistim imenom in v istem obsegu vršila tudi že lani in predlanskem, ne da se je na tem kdo izpodbiral, za povod nasilnega nastopa proti sodržavljanom nemške narodnosti v Celju. Peščici teh mladeničev uspelo je kljub obsežnim varnostnim ukrepom razbiti v neki kavarni šipe ter povzročiti približno 100.000 K škode. Po ustavi zajamčena je vsakemu našemu državljanu ne glede na narodnost in vero varnost življenja in imetja. Včerajšnje početje v Celju naperjeno je bilo torej proti temeljni določbi ustave in je zločin nad državo. Zločin nad državo je pa tudi zato, ker morejo taki dogodki roditi našim srcem neizmerne gorja ter izpodbijati tako občutno naš ugled in v posledici tega tudi kredit naše države. Rojaki! Deloval sem za ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev in za sedanjo državo tega imena že takrat, ko je to pomnilo nositi svojo glavo na trg. Ničesar si torej iskreneje ne želim, kot da gre ta naša država s sodelovanjem vseh svojih sodržavljanov, ugledna in spoštovana po vsem svetu, v mirnem razvoju svoji lepi bodočnosti nasproti. Kar najresneje torej svarim pred ponavljanjem podobnih dogodkov. Ako bi te moje besede ne zalegle, pa izjavljam, da mi je ostalo dovolj trdne volje in energije

nastopiti z vso brezobzirnostjo in strogostjo proti rušilecem javnega reda in miru, ki morata biti in ostati temelj naše države. V Ljubljani, dne 2. februarja 1923. Pokrajinski namestnik: Ivan Hribar. — Ta je pametna, sedaj bi bilo treba orjuno razgnati, glavne kričalice in hujskače pa pošteno zapreti!

Dr. Senekovič kontra namestnik Hribar. Ko je pokrajinska uprava enkrat eno pametno ukrenila ter stopila orjuncem v Celju na prste, je moral tudi bivši mariborski, sedaj celjski šef policije dr. Ivan Senekovič vršiti svojo dolžnost. Bilo mu je težko in gotovo se je spominjal na tisti dan v oktobru leta 1920, ko je pod njegovim paševanjem druhal neovirano razbijala in pustošila po Mariboru in ko je on tako lepo našel izgovore, da se ni posredovalo in da ga radi tega tudi ni zadela nobena odgovornost. Dr. Senekovič obsoja sedanjemu pametni nastop pokrajinske vlade ter se postavlja na stran nasilne sode. Takoj po izgredih je po svoji navadi zopet prišel v Maribor in ko je v soboto sedel v Veliki kavarni med svojo znano družbo, se je na ves glas takole izrazil, da se ga je moralo daleč na okoli slišati: «Taka nesramnost! (Hribarjev nastop proti Orjuni.) In en «Versicherungsgent» bo meni še grozil! Naj me le «šprica», imam že drugo službo! — Kaj takega proti šefu pokrajinske uprave spada pod § 104 srbskega kazenskega zakona in ker je bilo pri Senekovičevem omizju zastopano tudi naše državno pravdnistvo, čakamo na konsekvence, ki bi se morale od te strani izvajati in če teh ne bo, bo gotovo vsaj gospod kraljevi namestnik Hribar znal nastopiti za svojo pametno stvar in za svoj ugled proti Senekoviču, ki ga sedaj ni prvič sramotil ter diskreditiral.

Umrli je v Celju dne 2. t. m. g. dvorni svetnik dr. Franc Voušek. Blagopokojnega so prepeljali iz Celja v Braslovce in sicer danes. Rajni dvorni svetnik je vedno bil naš zvesti pristaš in naročnik «Straže». Svetila mu večna luč!

Iz Ptujja.

Glasbena Matica iz Ljubljane priredi v nedelje v Ptujju v Društvenem domu koncert. Ker je le redko prilika, da slišijo Ptujčani lep koncert, se pričakuje obilne udeležbe.

Slovensko pevsko društvo se že dolgo pripravlja za koncert, ki se bo vršil še februarja.

Osebnosti. Prestavljen je okrajni komisar dr. Megušar iz Krškega k okrajnemu glavarstvu v Ptujju. Ker je gospod vladni tajnik dr. Vodopivec zbolel, bo vodil okrajno glavarstvo še naprej dr. Pirkmajer.

Veliki plakati vabijo ptujske Slovence, naj volijo srbsko narodno radikalno stranko. Ker je premrzlo, se volilcem ne zdi vredno, da bi postajali pred njimi in brali tisto dolgo klobasarijo.

Ptujski Sokol letos ne bo priredil maškerade, ampak bodo člani darovali za Sokolski dom v Ptujju. Za starostjo je bil na zadnjem občnem zboru izvoljen dr. Salamun, za načelnika pa učitelj Komac. Profesor Sovrè je odložil starešinstvo.

Centralist Uratnik je zatajil vse dosedanje razpore v soc. dem. stranki. Komavli lima Ptujčane in Mariborčane. Kam se bo obrnil sodrug Podgoršek, še ni znano. V Mariboru niso zadovoljni z njegovo kandidaturo.

Iz Maribora.

MARIBORSKI OBČINSKI SVET.

Navdušenja ni!

Za pretečeno sredo je bil zopet sklical župan Grčar sejo občinskega sveta, da reši proračun, ki dela demokratom in socialnim demokratom toliko težav. Le počasi so prihajali obč. svetniki. V dvorani je bilo vse mirno in tiho, kakor pred nevihto. Tu intam je stiskalo par svetnikov glave skupaj ter se razgovarjali najbrž o tem, kaj bo s sejo, kaj bo s proračunom. Bilo je skoraj že trideset na osem, ko so bile klopi socialistov večinoma še prazne. Demokrati so bili polnoštevno zbrani in so kar koprnili po tistem blaženem trenutku, da bi mogli oddati svoj glas za proračun in v blagor socialističnega župana. Ker so manjkali v dvorani skoro vsi socialni demokrati občinski svetniki in tudi župana od nikoder ni bilo, so štirje svetniki Slov. ljudske stranke zapustili dvorano, češ, župana zopet ne bo, on obstruira sejo, kakor zadnjič; mi ne bomo več čakali. Ko so naši občinski svetniki odhajali, pridrijo v dvorano socialni demokrati in iz svoje pisarne se prikaže tudi gospod župan ter otvori sejo ob trideset na osem. Najprej kratko poroča, da je namestnik g. Jarha, g. Cejan odklonil mandat, odložil pa je mandat tudi g. Šenk (NSS), ter bo vpoklican na njegovo mesto g. dr. Ravnik, pove tudi, da občinski svetniki NSS ne pridejo k seji, ker imajo strankin občni zbor.

Župan se zopet blamira.

Nato preide na dnevni red in poroča, da je zadnje glasovanje o proračunu bilo neveljavno, ker je manjkalo en glas. Moralo bi biti po njegovem mnenju za proračun 17 glasov, bilo jih je pa le 16. Že pri tem poročilu se je videlo, da gospod župan še vedno ni prešturiral občinskega reda, ki zahteva za sprejetje proračuna absolutno večino vseh občinskih svetnikov da torej ne zadošča absolutna večina vseh navzočih svetnikov. To je že skrajno žalostno za župana avtonomnega mesta Maribora. Ker je bilo torej zadnje glasovanje neveljavno, zato se bo sedaj v novo sklicani seji zopet glasovalo o proračunu. Referent g. podžupan Družovič se pripravi, da čita posamezne točke proračuna, o katerih bi se naj glasovalo.

Obč. svetnik dr. Jerovšek zahteva, da župan konstatira, ali je obč. svet sklepčen ali ne. Gospod župan zatrjuje na vso moč sklepčnost občinskega sveta ter se sklicuje na § 47 obč. reda, ki pravi, da je obč. svet sklepčen, ako je navzočih nad polovico obč. svetnikov. In nad polovico jih je v dvorani. Dr. Jerovšek ugovarja: «Že zopet se vidi, da gospod župan ne pozna obč. reda, dasi bi se bil moral vsaj zdaj potruditi, da se ga nauči. Poleg § 47 še naj blagovoli g. župan prečitati tudi § 45 in 49 obč. reda, potem še le naj sodi o tem, ali je obč. svet sklepčen ali ne.» Župan pregleda nato od dr. Jerovškega navedena paragrafa in še le sedaj, po poldrugoletnem županovanju pride na to, da morate biti za proračun navzoči dve tretjini vseh obč. svetnikov in da mora zanj glasovati tudi nad polovico vseh svetovalec.

Koliko je dve tretjini od 38?

Zdaj pa je bilo treba slavni večini rešiti težke računске naloge. Izračunati je morala, koliko je dve tretjini od 38. In pri tem računanju so odrekale vse moči in zmožnosti g. župana in dične večine. V dvorani je bilo 25 obč. svetnikov in župan na vso moč trdi, da je 25 dve tretjini od 38, da je torej seja sklepčna. Dr. Jerovšek ugovarja, da to ni res in da mora biti za sklepčnost navzočih 26 svetnikov. Župan in večina se ne dajo prepričati, da g. župan olajša računsko nalogo, izjavi dr. Jerovšek, da zapuša obč. sejo. «Zdaj Vas ostane 24 in izračunate si, ali Vas je zadosti, potem pa sklepajte dalje». Socialisti kričijo, ko vidijo, da proračuna že ne bo. Dr. Muley spozna situacijo, da ne bo nič, pograbi klobuk in še pred dr. Jerovškom zapusti dvorano. Nesklepčna večina demokratov in socialistov se potem razide — tudi g. župan jo mahne v Grajsko klet, kjer išče tolažbe pri dr. Kukovcu in dr. Lipoldu, ki sta pripeljala tje iz «sijajnega» shoda v Narodnem domu svojega Rebeke. Tako so se tolažili «pogoreli» bratje socialisti in demokrati v prijateljskem objemu.

Or. ju. na. Orjunci so sedaj po «Jutru» in «Taboru» razglasili sveto svoj odbor in tako odpadejo tudi za nas vsi obziri, da ne bi opisovali dr. Cazauro, ki lahko na osebah in imovini svojih sorodnikov doživi maščevanje italijanskih fašistov. Norci drviye sam brez drn in strn in kjer ni pomoči, tam mora pač nastopiti javno mnenje ter se izraziti, da jih ne mara. Če se policija ne spozna v današnji «državotvorni» zmedi, potem naj vpraša javnost ter napravi magari kak plebiscit, kdo je proti in kdo je za Orjuno. — Po večini naj se potem ravna. — «Tabor» je postal organ Orjune, najprej je hotel prireditelj «Männergesangsvereina», četudi se vrši 10. februarja, deklarirati kot nekako nemško obletno manifestacijo v spomin 27. januarja leta 1919. S to demagogijo je «Tabor» začel, Orjuna pa nadaljuje ter se pripravlja na «akcijo» proti veselici «Männergesangsvereina» dne 10. t. m. — V petek, na praznik so sedeli v kavarni «Central» dr. Cazauro, dva Jurkoviča in pa «Kirchenräuber». Mogoče je to «akcijski odbor» in bo v njem najbrž tudi advokat dr. Igo Jane, ki je v Murški Soboti vsled svojih izgredov ter šikan po kavarnah izgubil svojo klijentelo. Posvetovali so se radi akcije proti veselici «Männergesangsvereina». Naj se le posvetojuje in naj akcijo tudi sklenejo ter izvedejo, bodo vsaj izkusili, kaj predstavljajo in kaj nosi njihov «nacionalizem». — Če stopijo v «akcijo», bo mogoče to najboljši plebiscit o stališču napram Orjuni in tudi policija bo morala pokazati, da se soglašja s svojim članom orjuncem Strnadom ali pa z večino mariborskega prebivalstva. In če bo policija tudi fašistovska ali Strnadova, Maribor Orjune ne bo trpel.

Cestni topoli. Na našo notico o izsekavanju topolov ob Koroški cesti smo dobili od okrožne gradbene sekcije poročilo, ki pravi: «Topoli so bili nasajeni svoječasno (v Terezijanski dobi) ob vseh državnih cestah in sicer iz strateških in praktičnih ozirov, ker so služila svoječasno taka drevesa obenem za kašipot. Cela državna cesta od Trsta do Dunaja je imela taka drevesa. Tudi druge imenitne državne ceste, kakor cesta Gorica—Milan, Tržič—Mestre (Benetke)—Padova, Milan—Turin po tem skoraj vse francoske in nemške državne ceste so imele taka drevesa. Vse državne cestne uprave, bodisi v Avstriji ali Italiji, v Franciji itd. so ugotovile, da tvorijo taka drevesa za dobro vzdrževanje cestišča velik nedostatek, ker napravijo veliko senco in onečdujejo njho listje cesto. Nadalje padajo pri vsakem vetru več ali manj debele veje na brzojavne in telefonične naprave ob cesti in jih poškodujejo. Ker so sedanji topoli velike starosti, deloma znotraj votli, suhi ali trhli, se je večkrat zgodilo, da so se povodom večjih viharjev porušili in napravili veliko škodo cesti in sosednjemu svetu. Iz navedenih razlogov so državne cestne uprave polagoma odstranili vse topole ob cestah in jih nadomestile z jablani. Sadna drevesa so jako ugodna za vzdrževanje cest, ker delajo malo sence, nudijo gotovo krasno sliko in so koristne za ljudstvo, ki jih dobi poceni vsako leto potom licitacije. Tuuradno smo že davno nameravali odstraniti navedene topole, a nismo mogli tega storiti, ker bi odstranitveni stroški znašali več, kakor pridobitek iz prodaje lesa, ker kakor je vsakemu strokovnjaku znano, je topolov les zelo slabe kakovosti in nima nobene vrednosti. Sedaj se je javil v tukajšnji pisarni lesni trgovec Košak, ki je stavil prošnjo, da mu državna cestna uprava odda v odstranitev cestne topole. O zadevi smo poročali tuuradno gradbeni direkciji za Slovenijo, ki je z odlokom št. 7565 z dne 4. januarja 1923 odobrila oziroma sprejela ponudbo in oddala drevesa Košaku. Ponudba je bila za državno cestno upravo zelo ugodna, ker plača Košak za les veliko svoto, razun tega pa se je zavezal, nasaditi namesto vsakega drevesa, dve mladi jablani prve vrste. Država ima lep dobiček

na ljudstvo bo imelo korist, ker prvič bodo rastle mesto nekoristnih topolov lepe jablane, drugič bo cestišče bolj suho, tretjič pa bo nevarnost za vedno odstranjena, da se pri viharju eno ali drugo drevo poruši in brzojavne in telefonične naprave ne bodo več trpele. Opomnimo, da se je brzojavni urad zahvalil za odstranitev topolov. Ako se hočete osebno prepričati o resničnosti gornavedenega, Vam govorim vpogled v tuoradne tozadevne akte in pogodbe. — Če bi bili to takoj povedali, bi bilo še bolje. Naj se navadijo javnost obveščati še predno kaj začnejo.

Plačevanje občinskih doklad. Mestni magistrat opozarja hišne posestnike, da se letos ne bode doposlalo poštinih položnic za plačevanje občinskih naklad in sicer vsled tega ne, ker se v pretečenem letu niti polovica hišnih posestnikov ni poslužila položnic in torej nista imela dela z dostavljanjem in izdatki za položnice zaželjenega uspeha. Pač pa lahko dobijo oni hišni posestniki, ki želijo vplačevati naklade po položnicah, iste pri mestnem knjigovodstvu proti odškodnini 5 para za komad.

Plesni venček Uduženje invalidov, ki se vrši danes, ob 20. uri v Götzovi dvorani pod pokroviteljstvom g. okr. glavarja dr. Lajnsiča, obeta postati prav prijetna dobrodelna zabava. Doslej se jih je že veliko odzvalo vabilu in kdor se še ni, stori to gotovo danes in si nabavi če drugega ne, že iz pijetele vstopnice, ki jo dobi za 10 dinarjev v vseh tobakarnah. Pri večerni blagajni stane vstopnica 15 dinarjev. Toaleta promenadna. Svira vojaška godba.

Trgovsko bolniško in podporno društvo naznanja svojim mariborskim članom, da mora od sedaj naprej vsak član, ki oboli, zahtevati nakaznico za zdravnika, zdravila in ako potreba tudi za bolnico pri Trgovskem gremiju, kjer se nahaja poslovalnica društva. Isto velja tudi za obolenje družinskih članov ter je dosedanja začasna praksa, da so člani brez nakaznic obiskovali zdravnika, s tem ukinjena.

Esperantsko gibanje. Esperantsko društvo v Mariboru priredi v bližnji dobi širši javnosti pristopen tečaj iz esperantskega jezika. Udeleženci naj se oglasijo do 11. februarja 1923 v pisarni predsednika dr. Haas, Sodna ulica 14.

Društvo hišnih najemnikov za Maribor in okolico priporoča svojim članom za slučaj, če se s svojim hišnim gospodarjem ne morejo za najemnino pobotati, ker stavijo gospodarji previsoke zahteve, da plačajo dosedanje najemnino tudi za naprej. Ako bi je pa hišni lastnik ne hotel sprejeti, jo naj založijo pri mestnem magistratu, če stanujejo v Mariboru, ali pa na okrajnem glavarstvu, če stanujejo v okolici. Kjer se najemnina na novo določa, naj se določi v skupnem znesku, v katerem je zapopadeno vse, to je: najemnina, gostasčina, vodarina, kanalska pristojbina (kjer se plačuje), stroški za razsvetljavo stopnic, za izvažanje smeti, pepela, fekalij in za ometanje glavnih dimnikov, ker ni v novem pravilniku nikjer govora o teh posebnih plačilih. Ta običaj je veljal že od nekdaj in od 1. 7. 1921 in so ga mnogi posestniki obdržali tudi zadnje pol-drugo leto. Dejansko je to deljenje brez vrednosti, ker so zneški za izvoz odpadkov in za ometanje dimnikov ravno tako podvrženi hišnemu davku, kakor najemnina sama in sicer tudi za slučaj, da plačujejo te zneske najemniki naravnost podjetniku. Kar se pa tiče podnajemnikov, ima po zakonu lastnik pravico, da je deležen podnajemnine, ki jo dobiva najemnik z oddajanjem posameznih stanovalskih delov in sicer za opremljene prostore 15, za prazne prostore pa 30%. Najemnik pa ima dolžnost lastnika o oddaji v podnajem obvestiti s točno označbo najemnine, ki jo prejema.

Živinski sejmi v Mariboru so od pokrajinske vlade v Ljubljani do preklica prepovedani.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

20

»Slabo dovolj zame! da so tile trapasti vaščani zvedeli za mojo skrivnost, sedaj pa mi hočete še moje knjige odnesti, mojo edino rešitev —! Sreča zanje, da so pobegnili! — Tule sem —! Nihče ni vedel, da sem neviden —. In sedaj, kaj naj storim?«

»In kaj naj jaz storim?« je vprašal Marvel polglasno. »Zvedelo se bo. Po vseh časopisih se bo bralo —. Vse bo prežalo name —. Ljudje bodo pazili —.«

Glas je divje zaklel in utihnil. Obup na Marvelovem obrazu se je poglobil. Korak mu je zastal.

»Naprej!« je zapovedal glas. Marvelov obraz je dobival sivkasto barvo med rdečimi pegami.

»Da ne izgubiš knjig, budalo!« je rekel glas ostro. »Dejstvo je«, je nadaljeval, »da vas hočem in moram uporabiti za svoje namene —. Igračica ste v mojih rokah. Ampak moram —!«

»Uboga igračica sem!« je tarnal Marvel. »Da —!«

»Najnesrečnejša igračica —!« »Nisem močen, — slaboten sem —!« je pristavil po kratkem molku.

»No —?« »Moje srce je slabo. Tisti posel pri »Poštnem vozu« sem opravil, seve. Ampak — onesvestil bi se bil skoraj!«

»No —?« »Nimam živcev in moči za taka podjetja —.« »Podkuril vam bom!«

»Rajši ne! Ne bi vam rad zmešal vaših načrtov, veste. Pa lahko bi vam —. Iz same hudobije in jeze —.«

»Ne drznite se!« je svaril glas s poudarkom. »To je krivica! Priznati morate —. Mislim, da imam pravico —.«

Marvel je stopil nagleje in nekaj časa sta tiho nadaljevala svojo pot. —

»Vražje težko je!« je iznova poskusil Marvel. Brez uspeha —. Poskusil je drugo.

»Čemu nosim tole —?« je vprašal nestrno. »Molčite! Pazil bom na vas! Storitte kar vam rečem! In prav bo. Bedak ste in še mnogo druga, pa storili bode!«

»Povem vam, gospod, jaz nisem za tak posel! Brez zamere — pa jaz nisem za to!«

»Molčite, če ne, vam zlomim roko!« je pretil nevidni človek. »Tih sedaj —! Premišljevat moram!« —

Dvoje rumenih luči je zasijalo skozi drevje in cerkveni stolp se je pokazal v večernem mraku. Bližala sta se vasi.

»Držal vas bom za ramo po vasi«, je prosil glas. »Pojdite naravnost skozi njo! Ne delajte neumnosti! Nesrečni bode, ako ne ubogate!«

»Vem!« je vzdihoval ubogi Tomaž Marvel. »Dobro vem!«

Potrhtih korakov je stopal skozi vas s svojim bremenom pod pazduhami in je izginil v temi onstran zadnjih hiš. —

XIV.

Zlato, ki potuje po zraku —.

Drugi dan ob desetih predpoldne je sedel Tomaž Marvel neobrit, zamazan in prašen na klopi pred neznatno krčmo v okolici mesta Port Stowe. Roke je tiščal globoko v žepe, pogosto je napihoval lica, utrujeno je izgledal, nemiren je bil in nič dobro se ni počutil.

Poleg njega so ležale knjige. Obleko sta pustila v borovju blizu Bramblehursta, ker je nevidni človek izpremenil svoje načrte.

Nihče se ni brigal zanj. Vkljub temu ja kazal Tomaž Marvel naravnost vročinski nemir in skrajno zbežanost. Zdal pa zdaj je radovedno in poželjivo potipal z roko po žepih.

Skoraj celo uro je tako sedel, ko se mu je približal

postaren mornar. Iz gostilne je prišel in prisedel k njemu na klop.

»Prijeten dan!« je začel. Tomaž Marvel se je strahoma ozrl krog sebe.

»Zelo prijeten!« je odgovoril. »Pravo vreme za tale letni čas!«

»Zares!« Mornar je izvlekel zobotrebni in je bil nekaj časa zaposlen. Med tem je z udobno brezskrbnostjo pasel oči po zaprašeni, zanemarjeni zunanjosti Marvelovi in po knjigah, ki so ležale poleg postopača. Ko je prisedel, je čul, kakor da bi se bili zlatniki usuli v žep sosedu. Čudno se mu je zdelo, kako pride beraški človek do zlata. In lotil se je predmeta, ki mu je že vse tisto jutro vznemirjal možgane.

»Knjige —?« je vprašal, ko je opravil svoj posel z zobmi.

Marvel se je stresel. »O — da, knjige«, je odgovoril.

»Čudne reči so včas v knjigah!« »Verjamem!«

»In čudne reči so včas tudi zunaj knjig!« »Zares!« je dejal Marvel redkobesedno, se ozrl po tovarišu in nezaupljivo pogledal krog sebe.

»Čudne reči se na primer berejo v časopisih!« je nadaljeval mornar.

»Da!« »V temle časopisu!«

»Ah —!« »Tule na primer«, je nadaljeval mornar in njegovo oko je mirno in odločno počivalo na Tomažu, »tule na primer je popisana zgodba o nekem nevidnem človeku.«

Tomaž Marvel je skrivil usta, se počehljaj po licu in ušesa so mu gorela.

»In kaj bo brati v njih jutri —? O Ameriki, o Japonski?« je plaho vprašal.

»Ne eno ne drugo. Tule!« »O Bog!« se je prestrašil Marvel.

»Ako pravim tule«, je dejal mornar, »ne mislim, da kje v teje krčmi, ampak tod nekje.«

Marvelu je vidno odleglo. »Nevidni človek —? In kaj je z njim?«

»Vse mogoče!« je odgovoril mornar in pozorno opazoval Tomaža. »Vse — mogoče — reči!« je povedal s poudarkom.

»Že par dni nisem videl nobenega časopisa.« »V Ipingu se je začelo.«

»Za — res —?« »V Ipingu. In odkod je prišel, tega nihče ne ve. — Tule je: »Čudna zgodba iz Ipinga.« In časopis pravi, da je stvar zelo sumljiva, — zelo sumljiva.«

»O Bog —!« je vzdihnil Tomaž. »In zelo čudna je tale zgodba! O nekem majorju in o nekem zdravniku se govori. Videl sem ga, ali pravzaprav nisem ga videl. Bilo je, pravi, v gostilni pri »Poštnem vozu« in nihče ni vedel o njem kaj posebnega, pravi. Dokler mu niso bili strgani povelji z glave, pravi. In videli so, pravi časopis, da je njegova glava nevidna. Takoj so ga hoteli prijeti, toda, pravi, vrget je od sebe svojo obleko. In ušel jim je. Pa šele po hudem boju, pravi, in grdo je poškodoval ubogega policaja Jaffersa. — Zanimiva zgodba, kaj? Imena in vse —.«

»O Bog —!« je mrmral Tomaž Marvel in nimireno gledal krog sebe ter štel zlatnike v žepu. Nove, čudne misli so mu prihajale. »Zares čudno!«

»Kajne! Zelo čudna zgodba, pravim jaz. Nikdar poprej še nisem čul o nevidnem človeku, nikdar še ne —. Ampak dandanes se čuje toliko čudnih reči, da —.«

»Vse tisto je storil, pravite?« je vprašal Tomaž in se delal malomarnega.

»Ali ni zadosti, kaj?« »Se ni več vrnil? Ušel je in nič več?«

»Nič več —?! Pravim, ali ni že to zadosti?« »Čisto zadosti!«

(Dalje prihodnjič.)

Vinko Lašič

oblastreno izprašani zidarSKI mojster

Radvanje 39, pri Mariboru

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča nova in popravljenadela. 1-3 52

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Voletrgovina z premogom in drumi na debelo na drobno

F. & A. UHER

Slovenska ul. 8 Telefon 344

CENIK:

PREMOG v vsaki množini na dom postavljen po Din. 32, 37, 42, 45-25 in 66 75 za 100 kg.

DRVA: bukova cela na dom postavljena Ia Din. 700, IIa Din. 625 za klastro.

BUKOVA BEZANA 20 cm dolga na dom postavljena Ia Din. 50, IIa Din. 45 za meter.

MEHKA 1 meter dolga vezaza (odpadki) Din. 0-27 za kg na dom postavljena.

Pročila se sprejmejo somo v pisarni v Slovenski ul. 8.

Kupim vsako množino borov 5 m dolgih in 35 cm debelih. Pavel Ledinec, sodar, Gorzda ulica št. 6, Maribor. 2-6 51

Brez posebnega obvestila.

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš predragi soprog in oče, gospod

dr. Franc Voušek

dvorni svetnik v p.

danes dne 2. februarja 1923, ob 9. uri zvečer, previden s svetimi zakramenti po dolgi, mučni bolezni mirno v Gospodu zaspal.

Zemljski ostanki predragega rajnega so prepeljejo v Braslovce v Savinjski dolini, kjer se vrši pogreb v ponedeljek, dne 5. februarja 1923, ob 10. uri.

CELJE, dne 2. februarja 1923.

Žalujoči ostali.